

Rodičovské práva a povinnosti - Chorvátsko

OBSAH

- 1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?
- 2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?
- 3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?
- 4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?
- 5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?
- 6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?
- 7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?
- 8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?
- 9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opateru oboch rodičov, čo to znamená v praxi?
- 10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?
- 11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?
- 12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?
- 13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?
- 14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?
- 15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?
- 16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?
- 17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

Rodičovské práva a povinnosti sú zodpovednosti, povinnosti a práva rodičov na ochranu a podporu osobných a majetkových práv, ako aj záujmu dieťaťa. Rodičia sú povinní poskytovať rodičovskú starostlivosť v súlade s vývojovými potrebami a schopnosťami dieťaťa. Rodič sa nemôže vzdať svojho práva na rodičovskú starostlivosť. Rodičia sú povinní diskutovať o jednotlivých aspektoch rodičovskej starostlivosti a dohodnúť sa na nich s dieťaťom s ohľadom na jeho vek a vyspelosť.

Rodičovská starostlivosť zahŕňa právo a povinnosť chrániť osobné práva dieťaťa na zdravie, vývoj, starostlivosť a ochranu, výchovu a vzdelávanie, styk s rodičom, voľbu miesta pobytu, ako aj právo a povinnosť spravovať majetok dieťaťa. Rodičovská starostlivosť zahŕňa aj právo a povinnosť zastupovať osobné a majetkové práva a záujmy dieťaťa.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Rodičia majú právo a povinnosť poskytovať rovnakú, spoločnú a dohodnutú rodičovskú starostlivosť. Keď rodičia spolu trvalo nežijú, sú povinní sa dohodnúť na úprave rodičovskej starostlivosti vypracovaním plánu spoločnej rodičovskej starostlivosti. Spoločnú rodičovskú starostlivosť môže upraviť aj súd v súdnom rozhodnutí založenom na dohode rodičov o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa plánu spoločnej rodičovskej starostlivosti. Pri poskytovaní spoločnej rodičovskej starostlivosti sa musia rodičia snažiť vyriešiť všetky otázky dohodou.

Jeden z rodičov môže poskytovať rodičovskú starostlivosť samostatne v plnom rozsahu, čiastočne alebo v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o konkrétnej dôležitej otázke týkajúcej sa dieťaťa. V uvedených situáciách je možné obmedziť právo druhého rodiča poskytovať rodičovskú starostlivosť iba na základe súdneho rozhodnutia so zohľadnením záujmu dieťaťa. Ak rodičia poskytovali pred smrťou jedného z rodičov spoločnú rodičovskú starostlivosť, pozostalý rodič musí poskytovať rodičovskú starostlivosť samostatne bez súdneho rozhodnutia, ak druhý rodič zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Jeden z rodičov môže poskytovať rodičovskú starostlivosť samostatne na základe súdneho rozhodnutia na tento účel, ak sa rodičia počas súdneho konania nedohodli na pláne spoločnej rodičovskej starostlivosti alebo alternatívnom riešení. V takomto prípade je súd povinný uprednostniť rodiča, ktorý preukáže ochotu spolupracovať a dosiahnuť dohodu o spoločnej rodičovskej starostlivosti.

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

V prípade, ak je rodič maloletá osoba alebo osoba pozbavená právnej spôsobilosti v určitej oblasti rodičovskej starostlivosti, výkon jeho rodičovskej starostlivosti sa pozastaví z dôvodu právnych prekážok. Počas platnosti pozastavenia výkonu rodičovskej starostlivosti môže uvedený rodič vykonávať každodennú starostlivosť samostatne, spoločne s druhým rodičom dieťaťa alebo spolu s poručníkom vymenovaným v súlade s ustanoveniami zákona o rodine (*Obiteljski zakon*) o vymenovaní poručníka. Uvedený rodič nemôže zastupovať dieťa, a ak je pozbavený svojej právnej spôsobilosti, nemôže zastupovať dieťa v oblasti, v ktorej je pozbavený právnej spôsobilosti. Dieťa bude zastupovať druhý rodič alebo poručník, ktorý je povinný rešpektovať želania prvého rodiča.

Ak rodičia dieťaťa alebo jeden z rodičov a poručník nesúhlasia so zastupovaním v súvislosti s dôležitými rozhodnutiami týkajúcimi sa dieťaťa, súd na návrh dieťaťa, jedného z rodičov alebo poručníka vydá rozhodnutie v nesporovom konaní o tom, kto zastupuje dieťa v príslušnej záležitosti.

Na návrh dieťaťa, jedného z rodičov alebo strediska sociálnej starostlivosti vydá súd v nesporovom konaní rozhodnutie o pozastavení výkonu rodičovskej starostlivosti (pozastavenie výkonu rodičovskej starostlivosti z dôvodu skutočných prekážok), ak je jeden z rodičov neprítomný alebo má bydlisko na neznámej adrese alebo ak je z objektívnych dôvodov pre jedného z rodičov nemožné poskytovať rodičovskú starostlivosť počas dlhšieho obdobia. Príslušný rodič nesmie poskytovať rodičovskú starostlivosť počas obdobia, v ktorom je výkon jeho rodičovskej starostlivosti pozastavený z uvedených dôvodov. Počas tohto obdobia pozastavenia výkonu starostlivosti bude rodičovskú starostlivosť poskytovať druhý rodič samostatne alebo sa dieťa umiestni do náhradnej starostlivosti podľa ustanovení zákona o rodine. Na návrh dieťaťa, rodiča, ktorého výkon rodičovskej starostlivosti bol pozastavený, alebo strediska sociálnej starostlivosti o deti rozhodne súd v nesporovom konaní o ukončení pozastavenia výkonu rodičovskej starostlivosti na základe skutočných prekážok, ak už neexistujú dôvody, na základe ktorých bolo uložené pozastavenie.

Ak rodičia vykonávajú spoločnú rodičovskú starostlivosť a jeden z nich zomrie, pozostalý rodič bude ďalej poskytovať rodičovskú starostlivosť samostatne. Ak zomrie rodič, ktorý poskytoval rodičovskú starostlivosť samostatne, súd na návrh dieťaťa, pozostalého rodiča alebo strediska sociálnej starostlivosti o deti rozhodne v nesporovom konaní o zverení rodičovskej starostlivosti pozostalému rodičovi, ak sa domnieva, že to je to v záujme dieťaťa. Ak zomrú obidvaja rodičia, stredisko sociálnej starostlivosti o deti umiestni dieťa do náhradnej starostlivosti. Rodič, ktorý poskytuje rodičovskú starostlivosť môže počas svojho života prostredníctvom závetu alebo notárskej zápisnice [označovanej v chorvátčine ako „anticipirana naredba“ („predbežné rozhodnutie /nariadenie“)] určiť osobu, o ktorej sa domnieva, že poskytne dieťaťu najlepšiu starostlivosť v prípade jeho úmrtia. Ak sa v prípade úmrtia rodiča pre dieťa vymenuje poručník, zohľadní sa názor dieťaťa a vôľa pozostalého rodiča, pokiaľ sa nepredpokladá, že zohľadnenie týchto želaní by nebolo v záujme dieťaťa.

Podľa článku 224 zákona o rodine sa dieťa umiestni do náhradnej starostlivosti, ak jeho rodičia zomreli, zmizli, nie sú známi alebo sa zdržiavajú na neznámej adrese najmenej jeden mesiac; ak jeho rodičia boli zbavení práva na rodičovskú starostlivosť; ak jeho rodičia, ktorí boli zbavení právnej spôsobilosti v oblasti, ktorá im bráni v poskytovaní rodičovskej starostlivosti, nezverili dieťa osobe, ktorá spĺňa kritéria pre poručníka, alebo ak jeho rodičia súhlasili s osvojením dieťaťa. Podľa článku 225 zákona o rodine

stredisko sociálnej starostlivosti o deti rozhodne o umiestnení dieťaťa do náhradnej starostlivosti a o vymenovaní poručníka. Stredisko sociálnej starostlivosti o deti môže zveriť dieťa do každodennej starostlivosti poručníka, inej osoby, pestúnskej rodiny, domova pre opustené deti alebo do starostlivosti právnickej osoby vykonávajúcej činnosti sociálnej starostlivosti, pokiaľ nie je v zákone o rodine stanovené inak.

Ak sa zistí, že boli porušené práva a záujem dieťaťa alebo že boli ohrozené práva, záujem a vývoj dieťaťa, prijímajú sa opatrenia na ochranu osobných práv a záujmu dieťaťa na základe odborného posúdenia. Práva dieťaťa sa považujú za ohrozené, ak je starostlivosť o dieťa nedostatočná, ak má dieťa psychosociálne ťažkosti (ktoré sa prejavujú v jeho správaní, emocionálnych problémoch, problémoch v škole alebo iných problémoch týkajúcich sa jeho dospelovania) alebo ak je pravdepodobné, že nastanú uvedené okolnosti.

Na ochranu práv a záujmu dieťaťa môže stredisko sociálnej starostlivosti:

1. prijať naliehavé opatrenia na oddelenie dieťaťa a poskytnutie ubytovania pre dieťa mimo bydliska rodiny;
2. upozorniť na chyby alebo opomenutia v poskytovaní rodičovskej starostlivosti;
3. zariadiť, aby sa rodičom poskytla odborná pomoc a podpora týkajúca sa rodičovskej starostlivosti; a
4. zariadiť, aby sa rodičom poskytla intenzívna odborná podpora a dohľad nad rodičovskou starostlivosťou, ktorú poskytujú.

Na ochranu osobných práv a záujmu dieťaťa môže súd:

1. dočasne zveriť dieťa do starostlivosti inej osoby, pestúnskej rodiny alebo inštitúcie sociálnej starostlivosti;
2. vydať zákaz priblíženia;
3. odňať rodičom ich právo bývať s dieťaťom v spoločnej domácnosti a zveriť dieťa do každodennej starostlivosti inej osoby, pestúnskej rodiny alebo inštitúcie sociálnej starostlivosti;
4. poskytnúť pomoc pri výchove dieťaťa, ak má problémy so správaním tým, že ho zverí pestúnskej rodine alebo inštitúcii sociálnej starostlivosti; alebo
5. zbaviť rodičov ich práva na poskytovanie rodičovskej starostlivosti.

Ako súčasť opatrení na ochranu práv a záujmu dieťaťa obsahuje zákon o rodine ustanovenia, ktorými sa upravuje poskytovanie dočasného ubytovania pre dieťa alebo dočasné umiestnenie dieťaťa do starostlivosti inej osoby, pozbavenie rodičov ich práva bývať v spoločnom domove s dieťaťom atď.

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Otázky týkajúce sa rodičovských práv a povinností je možné riešiť vypracovaním plánu spoločnej rodičovskej starostlivosti alebo rozhodnutím súdu.

Plán spoločnej rodičovskej starostlivosti je písomná dohoda medzi rodičmi, v ktorej sa upravujú spôsoby poskytovania spoločnej rodičovskej starostlivosti v prípade, že rodičia dieťaťa nežijú ako rodina na trvalom základe.

V pláne spoločnej rodičovskej starostlivosti musí byť uvedené:

1. miesto a adresa bydliska dieťaťa;
2. čas, ktorý dieťa stráví s každým rodičom;
3. spôsoby výmeny informácií o súhlase potrebnom pri prijímaní dôležitých rozhodnutí o dieťati a výmeny dôležitých informácií o dieťati;
4. výška vyživovacej povinnosti rodiča, s ktorým dieťa nemá spoločné bydlisko; a
5. spôsoby, akými sa budú riešiť budúce problémy.

Rodičia môžu vypracovať plán spoločnej rodičovskej starostlivosti samostatne alebo v rámci procesu povinného poradenstva alebo procesu mediácie v manželských veciach.

Ak sa rodičia nedohodnú na pláne spoločnej rodičovskej starostlivosti alebo ak ho súd zamietne, jeden z rodičov alebo dieťa môžu podať žalobu, aby sa vyriešili všetky otázky týkajúce sa rodiča, s ktorým dieťa bude bývať, spôsobov poskytovania rodičovskej starostlivosti, styku dieťaťa s druhým rodičom alebo výživného dieťaťa. V konaní o určení rodiča, s ktorým dieťa bude bývať, poskytovaní rodičovskej starostlivosti alebo styku dieťaťa s druhým rodičom nie je súd viazaný žiadnou žiadosťou účastníkov

konania. Súd môže rozhodnúť o tom, s ktorým rodičom bude dieťa bývať, o spôsoboch, akým sa bude udržiavať styk dieťaťa s druhým rodičom, a o poskytovaní rodičovskej starostlivosti na základe dohody medzi rodičmi, ak sa domnieva, že dohoda je v záujme dieťaťa.

Súd z úradnej moci určí rodiča, s ktorým bude dieťa bývať, rozhodne o spôsoboch poskytovania rodičovskej starostlivosti, styku dieťaťa s druhým rodičom a výživnom na dieťa v rozhodnutí, ktorým skonštatuje trvalý rozpad manželstva alebo jeho anulovanie alebo rozvod a v iných prípadoch, keď rodičia žijú oddelene, alebo rozhodnutím v prípade, že bolo materstvo alebo otcovstvo spochybnené, ak vydanie takéhoto rozhodnutia je možné a potrebné s ohľadom na výsledok súdneho konania a skutkové okolnosti prípadu.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Ak má byť plán spoločnej rodičovskej starostlivosti vykonateľný, môže sa predložiť súdu v rámci nesporového konania, ktoré umožní súdu skontrolovať jeho obsah a schváliť alebo zamietnuť plán v súlade s ustanoveniami zákona o rodine. Plán spoločnej rodičovskej starostlivosti sa môže meniť v závislosti od veku a vyspelosti dieťaťa, alebo ak si to vyžadujú významne zmenené okolnosti. Ak sa plán spoločnej rodičovskej starostlivosti zmení, predloží sa súdu v rámci nesporového konania, aby mohol súd overiť jeho obsah a schváliť alebo zamietnuť zmeny.

Súd môže rozhodnúť o tom, s ktorým rodičom bude dieťa bývať, o spôsoboch udržiavania styku dieťaťa s druhým rodičom a o poskytovaní rodičovskej starostlivosti na základe dohody medzi rodičmi, ak sa domnieva, že dohoda je v záujme dieťaťa. Ak sa rodičia rozhodnú poskytovať spoločnú rodičovskú starostlivosť, v dohode sa musia upravovať všetky dôležité otázky z plánu spoločnej rodičovskej starostlivosti. Pokiaľ ide o opravné prostriedky alebo zmenu súdneho rozhodnutia, súdne rozhodnutie založené na dohode rodičov o poskytovaní spoločnej rodičovskej starostlivosti bude mať ten istý právny účinok ako plán spoločnej rodičovskej starostlivosti schválený súdom. Rozhodnutie o rodičovskej starostlivosti alebo styku dieťaťa s druhým rodičom nemusí obsahovať odôvodnenie, ak je založené na uvedenej dohode o poskytovaní spoločnej rodičovskej starostlivosti.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Ak sa rodičia nedohodnú na pláne spoločnej rodičovskej starostlivosti, stredisko sociálnej starostlivosti ich povzbudí, aby sa pokúsili dosiahnuť dohodu v rámci procesu mediácie v manželských veciach, pokiaľ predmetná vec nepodlieha zákonným požiadavkám na mediáciu. Ak sa rodičia, ktorí sa chcú rozvieť, nedohodnú na pláne spoločnej rodičovskej starostlivosti, stredisko sociálnej starostlivosti im poradí, aby súd v rámci rozvodového konania začatého na návrh jedného z manželov z úradnej moci:

1. určil rodiča, s ktorým bude dieťaťa bývať, rozhodol o úprave rodičovskej starostlivosti, styku dieťaťa s druhým rodičom a výživnom na dieťa;
2. umožnil dieťaťu vyjadriť svoj názor podľa zákona o rodine; a
3. vymenoval osobitného poručníka pre dieťa v súlade s ustanoveniami zákona o rodine.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Súd z úradnej moci v zmysle článku 413 zákona o rodine určí rodiča, s ktorým bude dieťa bývať, rozhodne o spôsoboch poskytovania rodičovskej starostlivosti, styku dieťaťa s druhým rodičom a výživnom na dieťa v rozhodnutí, v ktorom skonštatuje trvalý rozpad manželstva alebo jeho anulovanie alebo rozvedenie a v iných prípadoch, keď rodičia žijú oddelene, alebo rozhodnutím v prípade, že bolo materstvo alebo otcovstvo spochybnené, ak vydanie takéhoto rozhodnutia je možné a potrebné s ohľadom na výsledok súdneho konania a skutkových okolností prípadu. Súd môže

1. obmedziť alebo zakázať styk dieťaťa s druhým rodičom;
2. rozhodnúť, že styk s dieťaťom bude prebiehať pod dohľadom odborníka;
3. určiť opatrenia na ochranu práv a záujmu dieťaťa, ak si to vyžadujú okolnosti prípadu; alebo
4. rozhodnúť o úprave styku s nevlastnou matkou alebo nevlastným otcom, ak spolu žili a starali sa o dieťa v čase, keď došlo k zániku manželstva.

Podľa článku 417 zákona o rodine v konaní, v ktorom sa má rozhodnúť o styku dieťaťa s druhým rodičom, je súd povinný informovať rodičov, že takýto styk má osobitný význam pre blaho dieťaťa, povzbudiť rodičov, aby dospeli k dohode a zúčastnili sa na procese mediácie v manželských veciach s výnimkou prípadov, ktoré sa týkajú domáceho násillia, a ak sa rodičia nedohodnú, zabezpečiť, aby miesto, na ktorom má prebiehať styk dieťaťa s druhým rodičom, bolo vhodné pre dieťa so zohľadnením geografických a časových obmedzení druhého rodiča. Rozhodnutie súdu musí obsahovať podrobnosti o spôsobe, čase a mieste,

na ktorom môže druhý rodič vyzdvihnúť a vrátiť dieťa, a v prípade potreby podrobnosti o nákladoch týkajúcich sa styku s dieťaťom. V odôvodnení rozhodnutia súd uvedie písomné upozornenie o právnych dôsledkoch nesplnenia povinnosti uľahčiť styk dieťaťa s druhým rodičom (vrátane pokuty, trestu odňatia slobody alebo rozhodnutia o zmene rozhodnutia o určení rodiča, s ktorým bude dieťa bývať).

Podľa článku 418 zákona o rodine môže súd v konaní o určení podrobností styku dieťaťa s druhým rodičom stanoviť jedno alebo viac opatrení na zabezpečenie výkonu rozhodnutia, ak má podozrenie, že rodič, s ktorým dieťa býva, pravdepodobne nedodrží rozhodnutie o styku s dieťaťom, konkrétne:

1. vymenovať osobu, ktorá pomôže pri výkone rozhodnutia alebo opatrení umožňujúcich styk dieťaťa s druhým rodičom; a
2. nariadiť rodičovi, s ktorým dieťa býva, aby zložil peňažnú zábezpeku. Pri stanovení takýchto opatrení súd zohľadní najmä to, ako sa rodič, s ktorým dieťa býva, správal v minulosti.

Podľa článku 419 zákona o rodine môže súd v konaní o určení styku dieťaťa s druhým rodičom stanoviť jedno alebo viac opatrení na zabezpečenie vrátenia dieťaťa alebo zabránenie rodičovi, ktorého styk s dieťaťom prebieha, aby dieťa uniesol (napr. nariadením rodičovi, ktorého styk s dieťaťom prebieha, aby odovzdal svoj cestovný pas, kým bude prebiehať styk s dieťaťom, súdu, ktorý stanovil opatrenie, nariadením rodičovi, ktorého styk s dieťaťom prebieha, aby zložil peňažnú zábezpeku, uložením zákazu akéhokoľvek scudzenia alebo zaťaženia majetkových práv rodiča, ktorého styk s dieťaťom prebieha – podrobnosti o takomto zákaze sa zapíšu do verejných registrov, požiadanim rodiča, ktorého styk s dieťaťom prebieha, aby spolu s dieťaťom a v mieste, kde sa uskutočňuje styk rodiča s dieťaťom, pravidelne navštevoval oprávnený orgán, napríklad stredisko sociálnej starostlivosti, uložením zákazu toho, aby dieťa opustilo krajinu, kde sa uskutočňuje styk rodiča s dieťaťom, a zápisom podrobností o takomto zákaze do štátneho alebo medzinárodného informačného systému). Pri stanovení uvedených opatrení musí súd zohľadniť najmä to, ako sa v minulosti správal rodič, ktorého styk s dieťaťom prebieha.

Podľa článku 421 zákona o rodine rozhodnutie o určení rodičovskej starostlivosti alebo opatrení týkajúcich sa styku s dieťaťom nemusí obsahovať odôvodnenie, ak je rozhodnutie založené na dohode medzi rodičmi dosiahnutej v súlade s ustanoveniami zákona o rodine alebo ak bolo rozhodnutie vynesené ústne za prítomnosti všetkých účastníkov konania a všetci účastníci sa zaviazali, že nevyužijú právne prostriedky nápravy.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Podľa článku 99 zákona o rodine jeden z rodičov musí samostatne zastupovať dieťa v oblastiach rodičovskej starostlivosti, v ktorých má druhý rodič obmedzené právo poskytovať rodičovskú starostlivosť na základe ustanovení zákona o rodine alebo súdneho rozhodnutia

V článku 105 zákona o rodine je stanovené, že jeden z rodičov môže samostatne poskytovať rodičovskú starostlivosť v plnom rozsahu, čiastočne alebo v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o konkrétnej dôležitej otázke týkajúcej sa dieťaťa. V uvedených situáciách je možné obmedziť právo druhého rodiča poskytovať rodičovskú starostlivosť iba na základe súdneho rozhodnutia so zohľadnením záujmu dieťaťa. Ak rodičia poskytovali pred smrťou jedného z rodičov spoločnú rodičovskú starostlivosť, pozostalý rodič musí poskytovať rodičovskú starostlivosť samostatne bez súdneho rozhodnutia, ak druhý rodič zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Pri rozhodovaní o výlučnej rodičovskej starostlivosti súd rozhodne o tom, či rodič, ktorému je priznaná rodičovská starostlivosť, by mal zastupovať dieťa v záležitostiach týkajúcich sa základných osobných práv dieťaťa samostatne alebo so súhlasom druhého rodiča, ako je uvedené v článku 100 zákona o rodine (zastupovanie dieťaťa v záležitostiach týkajúcich sa jeho základných osobných práv zastupovaním vo veci každej zmeny mena alebo adresy trvalého alebo prechodného bydliska dieťaťa alebo jeho slobody zvoliť si alebo zmeniť jeho náboženskú príslušnosť).

Podľa článku 110 zákona o rodine majú rodičia právo samostatne prijímať každodenné rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa v čase, keď je dieťa s jedným z nich, bez ohľadu na to, či je rodičovská starostlivosť výlučná alebo spoločná. V naliehavých prípadoch, t. j. ak existuje bezprostredné ohrozenie dieťaťa, má jeden z rodičov právo rozhodnúť o prijatí akéhokoľvek potrebného opatrenia vzhľadom na záujmu dieťaťa bez toho, aby musel požiadať o súhlas druhého rodiča. Rodič o tom musí informovať druhého rodiča čo najskôr.

Rodičia sú povinní vymieňať si informácie o zdravotnom stave dieťaťa, dôslednosti jeho výchovy, ako aj informácie o školských a mimoškolských aktivitách dieťaťa bez ohľadu na to, či je rodičovská starostlivosť výlučná alebo spoločná. Akákoľvek výmena takýchto informácií musí byť rýchla, transparentná a zameraná výhradne na dieťa.

Ani jeden z rodičov nesmie zneužiť svoju povinnosť spolupracovať, aby kontroloval druhého rodiča.

Rodič, ktorému bolo obmedzené právo na poskytovanie rodičovskej starostlivosti v určitej oblasti, je okrem uvedeného podľa článku 112 zákona o rodine oprávnený udržiavať styk s dieťaťom, prijímať každodenné rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa, prijat

naliehavé opatrenia v prípade bezprostredného ohrozenia dieťaťa a získať informácie o dôležitých okolnostiach týkajúcich sa osobných práv dieťaťa. Tieto práva je možné obmedziť alebo odňať iba na základe súdneho rozhodnutia, ak je obmedzenie alebo odňatie potrebné na ochranu záujmu dieťaťa. Rodič, ktorý neposkytuje rodičovskú starostlivosť dieťaťu, má právo vyžiadať od druhého rodiča informácie o dôležitých okolnostiach týkajúcich sa osobných práv dieťaťa, ak má na tom oprávnený záujem, v rozsahu, v akom takéto konanie nie je v rozpore so záujmom dieťaťa. V prípade sporu rozhodne súd v nesporovom konaní na návrh dieťaťa alebo jedného z rodičov, aby sa zabezpečila ochrana záujmu dieťaťa.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opateru obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

Ak majú rodičia spoločnú rodičovskú starostlivosť, podľa článku 108 zákona o rodine sú povinní na základe dohody prijímať všetky dôležité rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa a poskytovať súhlas. Dôležité rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa súvisia so zastupovaním dieťaťa v záležitostiach týkajúcich sa jeho základných osobných práv a zastupovaním v záležitostiach týkajúcich sa hodnotného majetku a majetkových práv dieťaťa. Rozhodnutia, ktoré sú dôležité pre dieťa, môžu mať takisto formu iných rozhodnutí, ktoré by mohli významne ovplyvniť život dieťaťa, napríklad tých, ktoré sa týkajú styku dieťaťa s osobami, ktoré sú mu blízke, mimoriadnych lekárskech zákrokov alebo ošetrovaní a slobody dieťaťa pri výbere školy. Všetky takéto rozhodnutia sú platné za predpokladu, že s nimi súhlasí druhý rodič. Vo výnimočných prípadoch, napr. pri naliehavom lekárskom zákroku, sa uplatnia osobitné právne predpisy upravujúce ochranu práv pacienta. Článok 100 zákona o rodine obsahuje ustanovenia o zastupovaní dieťaťa v záležitostiach týkajúcich sa jeho základných osobných práv (v prípade každej zmeny mena dieťaťa, adresy trvalého alebo prechodného bydliska alebo jeho slobody zvoliť si alebo zmeniť svoju náboženskú príslušnosť). Zastupovanie v záležitostiach týkajúcich sa základných osobných práv dieťaťa sa považuje za platné, ak rodič, ktorý zastupuje dieťa, získal písomný súhlas druhého rodiča oprávneného zastupovať dieťa. V prípadoch stanovených v zákone sa takýto súhlas nevyžaduje, ak rodič, s ktorým dieťa býva, získal súhlas strediska sociálnej starostlivosti. Ak rodič, ktorý zastupuje dieťa, nedokáže získať písomný súhlas, súd rozhodne v nesporovom konaní na návrh dieťaťa alebo jedného z rodičov o tom, ktorý z rodičov bude zastupovať dieťa v danej záležitosti, aby sa ochránil jeho záujem.

Článok 101 zákona o rodine obsahuje ustanovenia o zastupovaní v záležitostiach týkajúcich sa hodnotného majetku dieťaťa alebo jeho majetkových práv.

Ak sa rodičia oprávnení zastupovať dieťa nedohodnú na rozhodnutiach, ktoré sú dôležité pre dieťa, podľa článku 109 zákona o rodine súd v nesporovom konaní na návrh dieťaťa alebo jedného z rodičov rozhodne o tom, ktorý z rodičov bude zastupovať dieťa v danej záležitosti. Ak sa dôležité rozhodnutie týka osobných práv dieťaťa, rodičia sú povinní zúčastniť sa na procese povinného poradenstva.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

Návrhy a žaloby sa podávajú na miestne príslušný mestský súd.

Podľa článku 34 zákona o občianskom súdnom konaní (*Zakon o parničnom postupku*) mestské sudy vždy rozhodujú na prvom stupni v týchto sporoch: o tom, či je manželstvo trvalo rozvrátené alebo či sa manželstvo anuluje a manželia rozvedú; sporoch o určení alebo spochybnení otcovstva alebo materstva; sporoch o určení rodiča, s ktorým dieťa bude bývať, a tých, ktoré sa týkajú rodičovskej starostlivosti, keď prebieha súbežné konanie na určenie toho, či je manželstvo trvalo rozvrátené, či sa zruší alebo rozvedie.

V súlade so zákonom o rodine sa pred podaním návrhu na rozvod manželstva manželov, ktorí zabezpečujú spoločnú starostlivosť o maloleté dieťa, alebo pred začatím iných právnych konaní týkajúcich sa rodičovskej starostlivosti a styku s dieťaťom musí uskutočniť povinné poradenstvo. Ustanovenia zákona o rodine týkajúce sa povinného poradenstva pred podaním návrhu na rozvod manželstva manželov, ktorí zabezpečujú spoločnú starostlivosť o maloleté dieťa, sa primerane uplatňujú na povinné poradenstvo uskutočnené pred podaním žaloby na určenie rodičovskej starostlivosti a styku dieťaťa s druhým rodičom, ak sa manželstvo/partnerstvo jeho rodičov trvalo rozpadlo. V zákone sa stanovujú prípady, keď sa povinné poradenstvo nevyužíva. Proces povinného poradenstva sa začne na žiadosť strany. Žiadosť sa podáva stredisku sociálnej starostlivosti písomne alebo ústne (vyhlásením, ktoré sa zapíše do registra). Službu povinného poradenstva poskytuje tím odborníkov zo strediska sociálnej starostlivosti príslušného podľa miesta, v ktorom má dieťa adresu trvalého alebo prechodného bydliska, alebo miesta, v ktorom mali manželia alebo nemanželskí partneri poslednú spoločnú adresu trvalého alebo prechodného bydliska. Povinné poradenstvo je proces, ktorý zahŕňa osobnú účasť rodinných príslušníkov (zástupcovia sa nemôžu zúčastniť). Po skončení procesu povinného poradenstva stredisko sociálnej starostlivosti pripraví správu, ktorá je platná šesť mesiacov odo dňa ukončenia poradenstva.

Pred tým, ako navrhovateľ podá návrh na rozvod manželstva, je povinná účasť na prvom stretnutí mediácie v manželských veciach.

V závislosti od druhu návrhu, ktorý sa podáva (manželský spor, spor o určenie alebo vyvrátenie materstva alebo otcovstva, spor o rodičovskej starostlivosti, spor o styku dieťaťa s rodičom, konanie o rozvode na základe vzájomného súhlasu alebo žiadosti o schválenie plánu spoločnej starostlivosti rodičov), musí navrhovateľ predložiť okrem iných dokumentov správu o povinnom poradenstve/dôkazy o účasti na prvom stretnutí mediácie v manželských veciach/plán spoločnej rodičovskej starostlivosti. Dokumenty, ktoré sa požadujú, závisia od návrhu, ktorý sa podáva.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Vo všetkých konaniach týkajúcich sa záležitostí súvisiacich s dieťaťom musia príslušné orgány konať rýchlo a zároveň chrániť záujem dieťaťa.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Áno. Bezplatná právna pomoc je upravená v zákone o bezplatnej právnej pomoci (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) [Narodne novine (NN; Úradný vestník Chorvátskej republiky) č. 143/2013].

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Áno. Proti rozhodnutiu vydanému v prvom stupni môžu účastníci konania podať odvolanie do pätnástich dní odo dňa doručenia kópie rozhodnutia, pokiaľ v zákone o občianskom súdnom konaní nie je stanovená odlišná lehota. Odvolanie sa môže podať proti prvostupňovému rozhodnutiu vyplývajúcejmu z osobitných nesporných konaní upravených v zákone o rodine, pokiaľ v zákone nie je predpísané inak. Odvolanie sa musí podať v lehote pätnástich dní odo dňa doručenia rozhodnutia.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Je potrebné sa obrátiť na miestne príslušný mestský súd. Každé konanie o výkone rozhodnutia sa uskutoční v súlade s ustanoveniami zákona o výkone súdnych rozhodnutí (*Ovršni zakon*), ale zákon o rodine obsahuje osobitné ustanovenia týkajúce sa výkonu rozhodnutia na zabezpečenie odovzdania dieťaťa a výkonu rozhodnutia na zabezpečenie úpravy styku dieťaťa s rodičom (články 509 – 525 zákona o rodine).

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Na uznanie rozhodnutia vydaného súdom iného štátu v súlade so zákonom o riešení konfliktov medzi chorvátskymi zákonmi a predpismi iných krajín týkajúcich sa niektorých vzťahov (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN č. 53/91, 8/01) musíte podať návrh.

V Chorvátsku sa od 1. júla 2013 uplatňuje nariadenie Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000. Kapitola III uvedeného nariadenia sa primerane uplatňuje na uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozsudkov o rodičovských právach a povinnostiach.

Žiadosť o uznanie alebo neuznanie, žiadosť o vyhlásenie vykonateľnosti a návrh na výkon rozhodnutia sa podávajú na miestne príslušný mestský súd.

Návrhy a žiadosti sa podávajú na miestne príslušný mestský súd.

Na konania o uznávaní a výkone rozsudkov vydaných súdmi iných štátov sa vzťahujú ustanovenia nariadenia Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Odvolania sa musia podať na mestský súd. O odvolaní rozhodne okresný súd.

Na odvolacie konanie sa vzťahujú ustanovenia nariadenia Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, a ustanovenia zákona o občianskom súdnom konaní.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

V zmysle článku 40 zákona o riešení konfliktov medzi chorvátskymi zákonmi a predpismi iných krajín týkajúcich sa niektorých vzťahov je rozhodným právom pre vzťahy medzi rodičmi a deťmi právo štátu, ktorého sú rodičia a deti štátnymi príslušníkmi. Ak sú rodičia a deti štátnymi príslušníkmi rôznych krajín, uplatní sa právo krajiny, v ktorej majú všetci trvalé bydlisko. Ak sú rodičia a deti štátnymi príslušníkmi rôznych krajín a ak nemajú trvalé bydlisko v tej istej krajine, chorvátske právo sa uplatňuje v prípade, že dieťa alebo jeden z rodičov je chorvátsky štátny príslušník. Na vzťahy medzi rodičom a dieťaťom, ktoré nie sú upravené v uvedených ustanoveniach, sa vzťahuje právo štátu, ktorého je dieťa štátnym príslušníkom.

V Chorvátsku sa od 1. januára 2010 uplatňuje Haagsky dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z roku 1996.

Pre viac informácií pozri:

Zákon o rodine (NN č. 103/15)

Exekučný zákon (NN č. 112/12, 25/13, 93/14)

Zákon o riešení konfliktov medzi chorvátskymi zákonmi a predpismi iných krajín týkajúcich sa niektorých vzťahov (NN č. 53/91, 88/01)

Zákon o bezplatnej právnej pomoci (NN č. 143/2013)

Zákon o vykonávaní nariadenia Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (NN č. 127/2013)

Nariadenie Rady č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzí na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.

Posledná aktualizácia: 18/07/2019